

Najpiękniejsze krajobrazy i zabytki świata

SKARBY UNESCO

Najpiękniejsze krajobrazy i zabytki świata

SKARBY UNESCO

Autorzy: Marcin Jaskulski, Katarzyna Horecka, Małgorzata Łatka, Ewa Ressel,
Anna Willman, Krzysztof Żywczak

Redakcja i korekta: zespół Wydawnictwa SBM

Projekt makiety: Anna Witwicka

Projekt okładki: Panczakiewicz art.design® – www.panczakiewicz.pl

Opracowanie graficzne: Luba Ristujczina Studio Litera – www.studiolitera.pl

Zdjęcia na okładce:

front: Shutterstock.com: ©Rad Radu, ©hangingpixels, ©Byelikova Oksana, ©RPBaiao;

tyt: Shutterstock.com: ©S.Borisov

Wydanie I, 2019

© Copyright for the text, cover and layout by Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.

Warszawa 2019

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.

ul. Sułkowskiego 2/2

01-602 Warszawa

www.WYDAWNICTWO-SBM.pl

ISBN 978-83-66482-02-9

SPIS TREŚCI

WSTĘP 6

EUROPA 9

Berat i Gjirokastra.....	10
Madriu-Perafita-Claror.....	12
Krajobraz kulturalny	
Hallstatt-Dachstein/Salzkammergut.....	14
Linia kolejowa przez Semmering.....	15
Pałac i ogrody Schönbrunn.....	16
Zabytkowe centrum Wiednia.....	18
La Grand-Place w Brukseli.....	20
Miejskie wieże strażnicze Belgii i Francji.....	21
Zabytkowe centrum Brugii.....	22
Puszcza Białowieska.....	24
Dzielnica Starego Mostu w Mostarze.....	26
Riński Monastyr.....	27
Park Narodowy Jezior Plitwickich.....	28
Stare Miasto w Dubrowniku.....	30
Kotor – region przyrodniczy i kulturowo-historyczny.....	32
Historyczne centrum miasta Český Krumlov.....	33
Historyczne centrum Pragi.....	34
Kutná Hora – Stare Miasto i katedra Mariacka.....	36
Sanktuarium pielgrzymkowe	
św. Jana Nepomucena Zelená Hora.....	37
Fiord lodowy Ilulissat na Grenlandii.....	38
Historyczne centrum Tallinna.....	40
Twierdza Suomenlinna.....	41
Dolina Loary pomiędzy Sully-sur-Loire i Chalonnes.....	42
Drogi pielgrzymkowe do Santiago de Compostela.....	44
Grande Île w Strasburgu.....	45
Katedra Notre Dame, dawne opactwo	
Saint-Rémi i pałac arcybiskupi w Reims.....	46
Katedra w Amiens.....	48
Mont-Saint-Michel wraz z zatoką.....	49
Nadbrzeża Sekwany w Paryżu.....	50
Pałac i park w Fontainebleau.....	52
Pałac i park w Wersalu.....	54
Pont du Gard.....	56
Zabytki rzymskie i romańskie w Arles.....	57
Akropol ateński.....	58
Góra Athos.....	60
Meteory.....	61
Stanowisko archeologiczne w Delfach.....	62
Stare miasto Korfu.....	64
Alhambra, ogrody Generalife i Albaicin.....	66
Dzielnia Antonia Gaudiego w Barcelonie.....	68
Ibiza – różnorodność biologiczna i kulturowa.....	70
Jaskinia Altamira.....	72
Katedra w Burgos.....	73
Klasztor i pałac Escorial pod Madrytem.....	74
Owiedo – zespół zabytkowy	
i kościoły z czasów królestwa Asturii.....	75
Park Narodowy Teide na Teneryfie.....	76
Renesansowe zespoły zabytkowe Úbeda i Baeza.....	78
Zabytkowe miasto warowne Cuenca.....	79

Zespół katalońskich	
kościół romański w Vall de Boi.....	80
Zespół zabytkowy w Kordobie.....	82
Zespół zabytkowy w Salamance.....	84
Zespół zabytkowy w Santiago de Compostela.....	86
Zespół zabytkowy w Segowii i akwedukt.....	88
Zespół zabytkowy w Toledo.....	90
XVII-wieczny pierścień kanałów w Amsterdamie.....	92
Morze Wattowe.....	94
Schokland i jego okolice.....	95
Strefa zabytkowa w Willemstad, centrum i port.....	96
Wiatraki w regionie Kinderdijk-Elshout.....	97
Zespół klasztorny na wyspie Skellig Michael.....	98
Park Narodowy Pingvellir.....	100
Mierzeja Kurońska.....	102
Zabytkowe centrum Wilna.....	104
Zabytkowe dzielnice miasta	
Luksemburg wraz z fortyfikacjami.....	106
Centrum historyczne Rygi.....	108
Miasto Ochryda wraz z Jeziorem Ochrydzkim.....	110
Valletta.....	111
Bamberg.....	112
Katedra w Akwizgranie.....	113
Katedra w Kolonii.....	114
Katedra w Spirze.....	116
Pałac arcybiskupi w Würzburgu.....	118
Pałace Augustusburg i Falkenlust w Brühl.....	120
Stare Miasto w Ratyzbonie	
wraz z dzielnicą Stadtamhof.....	122
Wyspa klasztorna Reichenau.....	124
Zabytki rzymskie, katedra św. Piotra	
i kościół Mariacki w Trewirze.....	125
Wyspa Muzeów w Berlinie.....	126
Fiordy zachodniej Norwegii – Geirangerfjord	
i Nærøyfjord.....	128
Auschwitz-Birkenau, niemiecki	
nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady.....	130
Drewniane kościoły południowej Małopolski.....	131
Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni.....	132
Kościoły pokoju w Jaworze i Świdnicy.....	133
Stare Miasto w Krakowie.....	134
Stare Miasto w Warszawie.....	136
Zamek krzyżacki w Malborku.....	138
Klasztor Hieronimitów i wieża Belém w Lizbonie.....	140
Las wawrzynowy na Maderze.....	141
Stare Miasto w Porto.....	142
Kreml moskiewski i plac Czerwony w Moskwie.....	144
Siergijew Posad – zespół	
architektoniczny Ławry Troicko-Siergijewskiej.....	146
Zabytkowe centrum	
Sankt Petersburga.....	148
Delta Dunaju.....	150
Stare miasto Sighişoara.....	151
Historyczne centrum San Marino	
wraz z Mount Titano.....	152

Bańska Szczawnica.....	154	Klasztory w Haghpāt i Sanahin.....	227
Lewocza i Spisz wraz z zabytkami kultury.....	155	Wykopaliska archeologiczne w Kalāt al-Bahrajn.....	228
Słowacki Kras i jaskinie krasowe Aggtelek.....	156	Ruiny buddyjskiej wihary w Paharpur.....	229
Jaskinie Szkocjańskie.....	157	Dolina Jiuzhaigou.....	230
Jungfrau-Aletsch-Bietschhorn.....	158	Formy skalne chińskiego regionu Danxia.....	232
Krajobraz kulturowy winnic tarasowych w Lavaux.....	160	Góra Qingcheng i system irygacyjny Dujiangyan.....	233
Linia kolejowa w Alpach Retyckich wraz		Góry Huang Shan.....	234
z krajobrazem kulturowym Albula/Bernina.....	162	Góry Tienszan w regionie Sinciang.....	236
Opactwo Sankt Gallen.....	163	Groty Yungang.....	238
Szwajcarska arena tektoniczna Sardona.....	164	Huanglong – region krajobrazu naturalnego.....	239
Zespół zabytkowy w Bernie.....	166	Jaskinie Longmen.....	240
Kraina Laponii.....	168	Jedwabny Szlak, trasa Chang'an-Tienszan.....	241
Port morski w Karlskronie.....	169	Pałac cesarski dynastii	
Rezydencja królewska w Drottningholm.....	170	Ming i Qing w Zakazanym Mieście.....	242
Rezydencja metropolitów		Park Narodowy Lushan.....	244
bukowińskich i dalmackich.....	171	Rezerwaty pandy wielkiej w Syczuanie.....	246
Sobór św. Zofii i Ławra Kijowsko-Pieczerska.....	172	Rzeźby skalne w Dazu.....	247
Staromiejski zespół Lwowa.....	174	Stare miasto Pingyao.....	248
Miasto Watykan.....	176	Stare Miasto w Lijiang.....	249
Zespół zabytkowy Rzymu.....	178	Strefy chronione trzech równoległych	
Panorama nadbrzeży Dunaju w Budapeszcie		rzek w prowincji Junnan.....	250
i dzielnica zamkowa w Budzie.....	180	Świątynia Nieba, Cesarski Ottarz Ofiarny	
Dorset i wschodnie Wybrzeże hrabstwa Devon.....	182	w Pekinie.....	252
Droga Olbrzymów.....	183	Terakotowa Armia w Xi'an.....	253
Katedra, opactwo św. Augustyna i kościół		Wielki Mur Chiński.....	254
św. Marcina w Canterbury.....	184	Wulingyuan – region krajobrazu naturalnego.....	255
Katedra i zamek w Durham.....	185	Wuyi Shan.....	256
Królewskie Ogrody Botaniczne Kew.....	186	Zespół zabytkowy pałacu Potala w Lhasie.....	258
Neolityczne stanowiska archeologiczne		Zespół zabytkowych budowli w górach Wudang.....	260
na Orkadach.....	187	Ryżowe tarasy Kordylierów Filipińskich.....	262
Pałac i opactwo westminsterskie oraz		Górna Swanetia.....	263
kościół św. Małgorzaty.....	188	Katedra Bagrata i klasztor	
Stonehenge, Avebury i pobliskie miejsca kultowe.....	190	w Gelati (zagrożone).....	264
Twierdza Tower w Londynie.....	192	Miasto muzeum Mccheta (zagrożone).....	265
Wyspy Saint Kilda.....	194	Fatehpur Sikri.....	266
Alberobello.....	195	Górskie linie kolejowe	
Asyż, bazylika Franciszkanów i inne zabytki sakralne.....	196	w Indiach: w Dardżylingu i w górach Nilgiri.....	268
Dolomity.....	198	Groty w Elurze.....	270
Etna.....	200	Kompleks Czerwonego Fortu w Delhi.....	271
Klasztor Santa Maria delle Grazie.....	202	Park Narodowy Wielkich Himalajów.....	272
Krajobraz winnic Piemontu:		Świątynia Stońca w Konarku.....	274
Langhe-Roero i Monferrato.....	203	Tadž Mahal w Agrze.....	276
Park Narodowy Cilento, Vallo di Diano		Zespół zabytkowy w Pattadakalu.....	278
i stanowiska archeologiczne.....	204	Krajobraz kulturowy prowincji Bali.....	280
Plac katedralny w Pizie.....	206	Park Narodowy Komodo.....	281
Pompeje, Herculanium i Torre Annunziata.....	208	Zespół zabytkowy Majdan-e Imam w Isfahanie.....	282
Strefa archeologiczna w Agrigento.....	210	Pałac twierdza Masada.....	283
Val d'Orcia.....	211	Zespół zabytkowy w Jerozolimie	
Vicenza i wille palladiańskie w regionie Veneto.....	212	wraz z murami obronnymi.....	284
Villa Hadriana w Tivoli.....	213	Chram Itsukushima w Itsukushima.....	286
Wenecja.....	214	Góra Fudzi.....	288
Werona.....	216	Święte miejsca i drogi	
Wybrzeże Amalfitańskie.....	217	pielgrzymkowe w regionie gór Kii.....	290
Zespół zabytkowy San Gimignano.....	218	Zespół zabytkowy dawnego Kioto.....	292
Zespół zabytkowy we Florencji.....	220	Archipelag Sokotra.....	294
Zespół zabytkowy w Sienie.....	222	Dawne miasto Szibam wraz z murami obronnymi.....	295
		Zespół zabytkowy w Sanie.....	296
AZJA225		Petra.....	298
Minaret i zabytki archeologiczne miasta		Ruiny dawnej stolicy Khmerów w Angkor.....	300
Dżam (zagrożone).....	226	Forteca Hwasong.....	302

Wulkaniczna wyspa Czedżu	303
Baalbek.....	304
Park Narodowy Kinabalu	306
Park Narodowy Sagarmatha.....	308
Jezioro Bajkał.....	310
Wulkany Kamczatki.....	312
Złote góry Attaju	313
Ruiny Palmyry (zagrożone).....	314
Stare miasto Damaszku (zagrożone).....	316
Zamek krzyżowców Krak des Chevaliers, twierdza Kalat Salah ad-Din (zagrożone)	317
Dawne miasto w Ayutthaya i związane z nim zespoły zabytkowe	318
Hierapolis-Pamukkale.....	320
Park Narodowy Göreme i zabytki sztuki naskalnej w Kapadocji.....	322
Zabytkowe dzielnice Stambułu.....	324
Samarkanda – skrzyżowanie kultur	326
Dawne miasto Hôï An	328
Zatoka Hà Long.....	330

AMERYKA PÓŁNOCNA I ŚRODKOWA..... 333

Rezerwat Rafy Koralowej Belize (zagrożone).....	334
Park Narodowy Tikal.....	335
Ruiny budowli Majów w Copán.....	336
Kanał Rideau	337
Międzynarodowy Park Pokoju Waterton-Glacier	338
Parki Kanadyjskich Gór Skalistych.....	340
Zabytkowa dzielnica Quebecu.....	342
Trynidad i Dolina Cukrowni.....	343
Zespół zabytkowy w Hawanie i jego system fortyfikacji.....	344
Miasto prekolumbijskie Chichén Itzá.....	346
Miasto prekolumbijskie i Park Narodowy Palenque.....	347
Miasto prekolumbijskie Teotihuacán.....	348
Zespół zabytkowy w Oaxaca i strefa archeologiczna w Monte Albán.....	350
Region wzgórz wulkanicznych Pitons.....	351
Park Narodowy Everglades (zagrożone).....	352
Park Narodowy Redwood.....	353
Park Narodowy Wielkiego Kanionu.....	354
Park Narodowy Yellowstone	356
Park Narodowy Yosemite.....	358

AMERYKA POŁUDNIOWA..... 361

Los Glaciares.....	362
Park Narodowy Iguazú.....	363
Parki narodowe Ischigualasto i Talampaya.....	364
Potosi (zagrożone).....	365
Miasto Brasilia.....	366
Obszar chroniony Pantanal.....	368
Park Narodowy Iguacu	369
Rio de Janeiro: krajobrazy pomiędzy górami a oceanem.....	370
Zabytkowe centrum Diamantiny	372
Zabytkowe centrum miasta Olinda.....	373
Park Narodowy Rapa Nui.....	374

Quito.....	376
Wyspy Galapagos.....	377
Zabytkowe centrum Santa Ana de los Rios de Cuenca	378
Cuzco.....	380
Linie i rysunki naziemne pustyni Nazca i Pampas de Jumana.....	381
Machu Picchu.....	382
Zespół zabytkowy w Limie.....	384
Zabytkowa dzielnica miasta Colonia del Sacramento	386
Park Narodowy Canaima	387

AUSTRALIA I OCEANIA389

Opera w Sydney	390
Park Narodowy Gór Błękitnych.....	391
Park Narodowy Kakadu.....	392
Park Narodowy Purnululu.....	393
Park Narodowy Uluru-Kata Tjuta.....	394
Wielka Rafa Koralowa.....	396
Wyspa Macquarie.....	398
Laguny Nowej Kaledonii.....	399
Park Narodowy Tongariro.....	400
Południowa Laguna Rock Islands.....	402
Atol Bikini.....	403

AFRYKA405

Kasba – stare miasto w Algierze.....	406
Timgad – ruiny rzymskiego miasta.....	407
Park Narodowy Wirunga (zagrożone).....	408
Klasztor św. Katarzyny u podnóża góry Synaj	409
Memfis wraz z nekropolią oraz strefy piramid od Gizy do Dahsur.....	410
Muzulmański Kair.....	412
Starożytne Teby z nekropolią.....	414
Zabytki Nubii od Abu Simbel do File.....	416
Kościoty skalne w Lalibeli.....	418
Park Narodowy Semien (zagrożone).....	419
Kenijski system jezior Wielkiego Rowu	420
Leptis Magna – stanowisko archeologiczne	422
Ścisły rezerwat przyrody Tsingy de Bemaraha.....	424
Park Narodowy Jeziora Malawi.....	425
Stare miasto Dżenne.....	426
Timbuktu (zagrożone).....	427
Ksar w Ajt Bin Haddu.....	428
Medyna w Fezie.....	429
Medyna w Marrakeszu.....	430
Rabat, nowoczesna stolica i historyczne miasto.....	432
Stanowisko archeologiczne w Volubilis.....	434
Zabytkowe miasto Meknes.....	435
Park Narodowy Manovo-Gounda St. Floris (zagrożone).....	436
Park Narodowy Niokolo-Koba (zagrożone).....	437
Stanowiska archeologiczne wyspy Meroe	438
Kamienne miasto Zanzibar.....	439
Park Narodowy Kilimandżaro.....	440
Kartagina – stanowisko archeologiczne	442
Medyna w Tunisie.....	443
Wodospady Wiktorii.....	444

WSTĘP

Idea opracowania listy najcenniejszych na świecie obiektów przyrodniczych i kulturowych narodziła się na początku lat siedemdziesiątych XX w. Podstawę działań w tym zakresie stanowi konwencja UNESCO dotycząca Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego, której tekst został przyjęty na XVII sesji Konferencji Generalnej UNESCO w 1972 r. w Paryżu. Pięć lat później odbyła się pierwsza sesja Komitetu Światowego Dziedzictwa, który rozpoczął tworzenie Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego. W 1978 r. w Waszyngtonie dokonano wpisu pierwszych dwunastu obiektów, wśród których znalazły się aż dwa miejsca z naszego kraju – zespół staromiejski Krakowa i Kopalnia Soli w Wieliczce.

Miejsca wpisane na listę muszą spełniać przynajmniej jedno z kilku ściśle określonych kryteriów. Jeśli chodzi o obiekty kulturowe, powinny one:

- I. stanowić wybitne dzieło twórczego geniuszu człowieka; lub
- II. ukazywać znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie lub na danym obszarze kulturowym świata w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu; lub

- III. nieść unikatowe lub co najmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub cywilizacji wciąż żywej bądź już nieistniejącej; lub
- IV. być wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości; lub
- V. być wybitnym przykładem tradycyjnego osadnictwa, tradycyjnego sposobu użytkowania lądu lub morza, reprezentatywnego dla danej kultury (kultur); lub obrazującym interakcję człowieka ze środowiskiem, szczególnie jeżeli [dane dobro] stało się podatne na zagrożenia wskutek nieodwracalnych zmian; lub
- VI. być powiązane w sposób bezpośredni lub materialny z wydarzeniami lub żywymi tradycjami, ideami, wierzeniami, dziełami artystycznymi lub literackimi o wyjątkowym uniwersalnym znaczeniu (to ostatnie stosuje się na ogół łącznie z innymi kryteriami).

Na Liście Światowego Dziedzictwa umieszczane są także całe miasta: zarówno niezamieszkane (na przykład meksykańskie Palenque i Teotihuacán), jak i zabytkowe (na przykład Trogir w Chorwacji czy Lubeka w Niemczech), a nawet XX-wieczne (takie jak izraelski Tel Awiw).

Zasadniczo na liście mogą się znaleźć wyłącznie obiekty autentyczne, choć w wyjątkowych przypadkach dopuszcza się rekonstrukcje (przykładem może być warszawska Starówka).

Osobne kryteria odnoszą się do obiektów przyrodniczych, wśród których mogą znaleźć się pomniki przyrody, formacje geologiczne, siedliska zagrożonych gatunków roślin i zwierząt oraz szczególnie cenne dla nauki lub wyróżniające się urodą krajobrazu obszary naturalne. Powinny one:

- VII. obejmować najbardziej niezwykłe zjawiska przyrodnicze lub obszary o wyjątkowym naturalnym pięknie i znaczeniu estetycznym; lub
- VIII. stanowić wyjątkowe przykłady reprezentatywne dla głównych etapów historii Ziemi, włączając świadectwa rozwijającego się na niej życia; trwających procesów geologicznych istotnych w tworzeniu rzeźby terenu bądź form geomorfologicznych lub fizjograficznych o dużym znaczeniu; lub
- IX. stanowić wyjątkowe przykłady reprezentatywne dla trwających procesów ekologicznych i biologicznych istotnych w ewolucji i rozwoju ekosystemów oraz zespołów zwierzęcych i roślinnych lądowych, słodkowodnych, nadbrzeżnych i morskich; lub
- X. obejmować siedliska naturalne najbardziej reprezentatywne i najważniejsze dla ochrony in situ różnorodności biologicznej, włączając te, w których występują zagrożone gatunki o wyjątkowej uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki lub ochrony przyrody.

Panorama Rzymu

EUROPA

BERAT I GJIROKASTRA

ALBANIA

📍 POŁOŻENIE:

Południe Albanii, 250 km
na południe od Tirany.
K III, IV, 2005, 2008

P ołożone w środkowej części Albanii miasta Berat i Gjirokastra (Dżirokeastra) zaliczane są do unikatowych przykładów architektury okresu osmańskiego. W Beracie, w którym przez wieki współistniały obok siebie różne religie i narodowości, zachował się zamek (Kala) z XIII w., choć pierwszy obiekt w tym miejscu został wzniesiony już w IV stuleciu. Do naszych czasów przetrwało także kilka średniowiecznych kościołów bizantyjskich z cennymi ikonami i malowidłami ściennymi. W Gjirokastrze na szczególną uwagę zasługują rzadko spotykane dwukondygnacyjne domy z XVII w. z dachami wykończonymi szarymi dachówkami, bazar, XVIII-wieczny meczet i dwa kościoły z tego samego okresu.

Berat

Gjirokastra

Gjirokastra

MADRIU-PERAFITA-CLAROR

ANDORA

📍 POŁOŻENIE:

Południowa Andora, Pireneje.
K V, 2004, 2006

Dolina lodowcowa Madriu-Perafita-Claror w Pirenejach to jedyny obiekt na Liście UNESCO leżący w granicach Andory. Malowniczy górski krajobraz regionu urozmaicają urwiste klify i wielkie otwarte przestrzenie pastwisk. Wśród zabytków architektury wyróżniają się pofabryczne budynki (pozostałości po dawnej eksploatacji różnorodnych bogactw mineralnych), kamienne wioski, polne drogi wyłożone kamieniami oraz pola terasowe. Na przykładzie zmian zachodzących w krajobrazie regionu można prześledzić rozwój wysokogórskiej kultury i cywilizacji.

KRAJOBRAZ KULTURALNY HALLSTATT-DACHSTEIN/ SALZKAMMERGUT

AUSTRIA

📍 POŁOŻENIE:

Środkowa Austria, 75 km
na południe od Salzburga.
K III, IV, 1997

S alzkammergut, malowniczo położony górzyski region na pograniczu Górnej Austrii, Styrii i Salzburga, składa się głównie z gór porozielanych jeziorami – jest ich tam ponad 30, m.in. Attersee, Traunsee, Mondsee, Wolfgangsee i Jezioro Halsztackie. Charakteryzuje je duża głębokość i przejrzystość wody. Najwyższy szczyt – Hoher Dachstein – znajduje się na południu, w regionie Dachstein, i osiąga wysokość 2995 m n.p.m.

Eksplorację złóż solnych w tym regionie rozpoczęto już w czasach prehistorycznych (Hallstatt, Bad Aussee, Bad Ischl). Wpływy z wydobywania zapewniły dobrobyt i dynamiczny rozwój tych terenów, a także sztuki i architektury, co najwyraźniej jest widoczne w zabudowie Hallstatt, najważniejszego miasteczka regionu. Można tam zwiedzić zabytkową kopalnię soli z VIII w. p.n.e. oraz ciekawe stanowiska archeologiczne.

LINIA KOLEJOWA PRZEZ SEMMERING

AUSTRIA

📍 POŁOŻENIE:

Wschodnia Austria (Dolna Austria),
powiat Neunkirchen.
K II, IV, 1998

Przelęcz Semmering w Alpach Wschodnich, usytuowana na wysokości 985 m n.p.m., łączy Kotlinę Wiedeńską z doliną rzeki Mürz. W latach 1848–1854 powstała tam pierwsza kolej górska w Europie. Linia wiedzie przez malowniczy krajobraz i łączy Dolną Austrię ze Styrią. Pod Semmering, 86 m poniżej szczytu, zbudowano specjalny tunel długi na 1430 m. Maksymalne nachylenie torów wynosi 2,5%, a całkowita długość linii 41 km. Konstrukcję podpór zbudowano głównie z kamienia, ale są też inne elementy, które powstały z cegieł, m.in. łuki wiaduktów. Dzięki wysokim standardom konstrukcyjnym tuneli, wiaduktów oraz prac budowlanych linia kolejowa funkcjonuje do dziś i jest jednym z najciekawszych osiągnięć technologicznych.

PAŁAC I OGRODY SCHÖNBRUNN

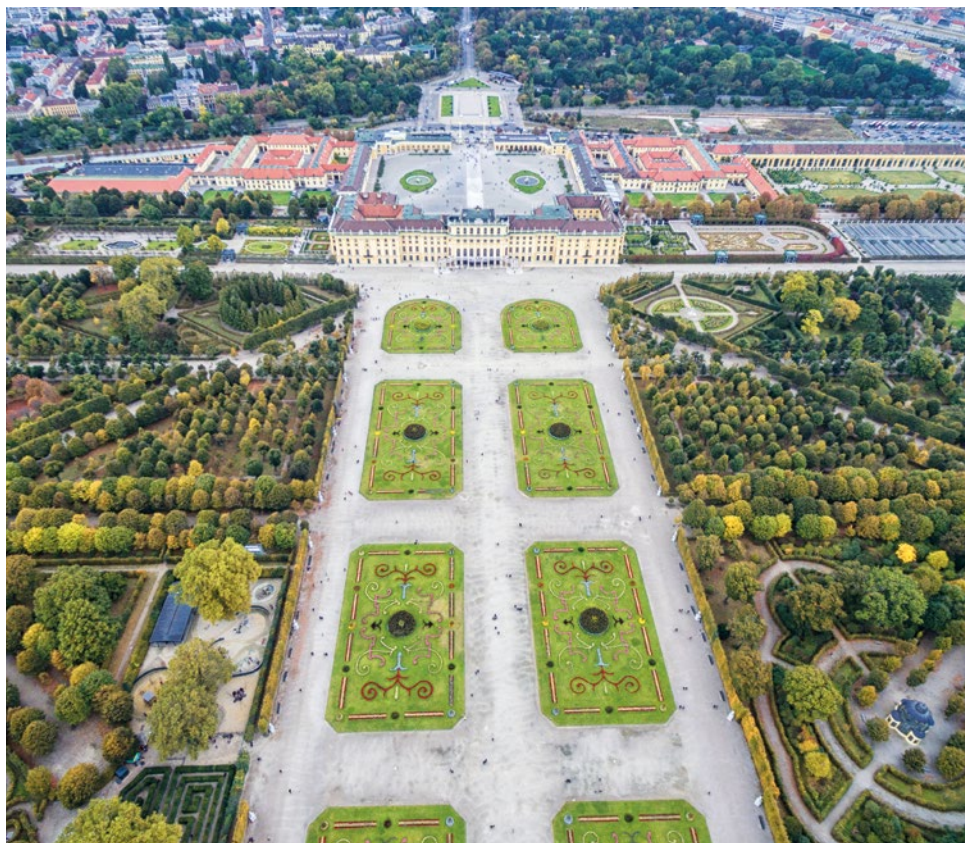
AUSTRIA

📍 POŁOŻENIE:

Północno-wschodnia Austria,
Kotlina Wiedeńska,
nad rzeką Dunaj.
K I, IV, 1996

W Wiedniu, na południowy zachód od centrum, u podnóża Lasu Wiedeńskiego, na terenie dzielnicy Hietzing, usytuowany jest wspniany zespół pałacowo-parkowy. Pałac powstał w latach 1696–1701, w czasach panowania cesarza Józefa I, według projektu J.B. Fischera von Erlacha, i pełnił funkcję letniej rezydencji Habsburgów. W okazałej budowli w stylu barokowym z rokokowymi dekoracjami zgromadzono liczne arcydzieła sztuki zdobniczej. Rezydencja obecny barokowy wygląd zawdzięcza Marii Teresie. Teren wokół pałacu to ogród o charakterze francuskim, w którym znajduje się palmiarnia, na wzgórzu wzniesiona jest glorieta, poniżej stoi fontanna z Neptunem. W skład kompleksu wchodzi także ogród zoologiczny i ogromny ogrodowy labirynt.

ZABYTKOWE CENTRUM WIEDNIA

AUSTRIA

📍 POŁOŻENIE:

Północno-wschodnia Austria, nad
rzeką Dunaj, u podnóża Lasu
Wiedeńskiego.
K II, IV, VI, 2001

Wiedeń zaliczany jest do najważniejszych ośrodków kultury w Europie. Tutaj tworzyli m.in. Wolfgang Amadeusz Mozart i Ludwig van Beethoven. Najstarsza część miasta rozpościera się wzdłuż rzeki, w większości na prawym brzegu, na miejscu rzymskiego osiedla i średniowiecznego miasta. W historycznym centrum znajdują się zabytki reprezentujące różne style architektoniczne. Do najważniejszych z nich zaliczyć można katedrę św. Stefana (XII, XIV–XVI w.) z dobrze zachowaną późnoromańską Bramą Olbrzymów, wspaniałe pałace: Hofburg (dawna cesarska rezydencja; XIII–XIX w.), Schönbrunn, belweder (zespół pałacowo-ogrodowy z pierwszej połowy XVIII w.). Wśród budynków sakralnych na uwagę zasługuje m.in. romański kościół św. Ruprechta (XI–XIII w.) i wczesnogotycka świątynia św. Michała (XIII–XIV w.). Wiedeń to także europejska stolica muzyki.

LA GRAND-PLACE W BRUKSELI

BELGIA

📍 POŁOŻENIE:

Środkowa Austria, 75 km
na południe od Salzburga.
K III, IV, 1997

Bruksela jest stolicą Belgii oraz Unii Europejskiej. W historycznym centrum, u wylotu siedmiu ulic, znajduje się nie-regularny Wielki Plac (La Grand-Place).

W skład kompleksu architektonicznego usytuowanego przy placu wchodzi m.in. Dom Królewski, gotycki ratusz oraz pałac z XVI w. – na jego terenie działa obecnie muzeum miejskie. Barokowy charakter plac zyskał w efekcie odbudowy po wielkich zniszczeniach, do których doszło podczas oblężenia Brukseli w 1695 r. przez wojska króla Francji – Ludwika XIV. Szalejące pożary zniszczyły starą zabudowę. Ratusz natomiast powstał w złotej epoce Niderlandów, w czasach panowania burgundzkiej linii Walezjuszów (1402 r.). Wieża ratuszowa ma wysokość 91 m i ozdobiona jest posągami Archanioła Michała. La Grand-Place konkuruje z wenecką Piazza San Marco o tytuł najpiękniejszego placu w Europie.

MIEJSKIE WIEŻE STRAŻNICZE BELGII I FRANCJI

Gandawa

BELGIA

Brugia

📍 POŁOŻENIE:

Belgia – Flandria i Walonia,
północna Francja.
K II IV, 1999, 2005

Wpis w 1999 r. dotyczył 32 obiektów znajdujących się na terenie Belgii. W 2005 r. został rozszerzony o 23 wieże strażnicze usytuowane po stronie francuskiej oraz jeden obiekt z Belgii. Obecnie wpis obejmuje 56 budynków.

Beffrois były wznoszone na przestrzeni XI–XVII w. w różnych stylach – od romańskiego, gotyckiego przez renesansowy aż do barokowego. W innych częściach Europy, m.in. miastach włoskich i niemieckich, budowano wtedy ratusze, natomiast na terenie Belgii i Francji powstawały *beffrois* – wolno stojące wieże strażnicze z dzwonem miejskim. Najczęściej były umiejscowione w rogu czworobocznego dziedzińca, w niedalekiej odległości od ratusza i hal targowych. Miejskie wieże strażnicze początkowo symbolizowały swobody obywatelskie, z upływem czasu świadczyły o rozwoju i dobrobycie europejskiego miasta.

ZABYTKOWE CENTRUM BRUGII

BELGIA

📍 POŁOŻENIE:

Północno-zachodnia Belgia,
zachodnia Flandria, 16 km
na południe od portu Zeebrugge.
K II, IV, VI, 2000

Brugia jest ważnym portem śródlądowym połączonym z Morzem Północnym siecią kanałów. Od VII w. miasto istniało jako *Municipium Brugense*. Jego rozkwit przypadł na okres XIII–XV w. W tamtym czasie Brugia była jednym z najważniejszych miast handlowych północnej Europy. Jest to jeden z najlepiej zachowanych ośrodków z zabudową średniowieczną w zachodniej Europie. Wywodzi się stąd słynna szkoła flamandzka malarzy stosujących techniki olejne. Gotycka architektura śródmieścia, dawne kanały otoczone starymi domami z kamienia, liczne mostki – pozostały niezmienione do naszych czasów. Wśród najciekawszych zabytków warto wyróżnić m.in. XII-wieczną gotycką bazylikę Świętej Krwi, w której jest przechowywany relikwiarz z krwią Chrystusa.

PUSZCZA BIAŁOWIESKA

BIAŁORUŚ

📍 POŁOŻENIE:

Wpis transgraniczny: zachodnia Białoruś, nad rzekami Narew i Leśna, wschodnia Polska.
N IX, X, 1979, 1992, 2014

Puszcza Białowieska znajduje się po obu stronach granicy polsko-białoruskiej. Jej powierzchnia wynosi ponad 150 tys. ha, a po stronie białoruskiej znajduje się około 87,5 tys. ha. W krajobrazie dominują lasy, które stanowią 96% powierzchni i mają charakter pierwotny. W przeważającej części są to grądy i bory. Niektóre drzewa są bardzo stare, liczą od 350 do 600 lat. Puszcza przetrwała w stanie nienaruszonym, ponieważ przez wieki była chronionym królewskim terenem łowieckim. Na jej terenie zamieszkuje ponad 12 tys. gatunków zwierząt, a wśród nich największy ssak lądowy – żubr, który jest symbolem Białowieckiego Parku Narodowego. Zwierzę, kiedyś pospolite, obecnie jest pod ścisłą ochroną.

DZIELNICA STAREGO MOSTU W MOSTARZE

BOŚNIA I HERCEGOWINA

📍 POŁOŻENIE:

Południowa Bośnia i Hercegowina,
nad Neretwą, 80 km na południowy
zachód od Sarajewa.

K VI, 2005

Pierwsza wzmianka o mieście pojawiła się w 1452 r. W XVI w. Mostar stał się tureckim miastem garnizonowym. W 1566 r. Turcy zastąpili drewniany most nad rzeką Neretwą kamienną konstrukcją, stąd pochodzi nazwa miasta: *mostar* w języku serbsko-chorwackim oznacza most. Kamienny obiekt ma jeden łuk o szerokości 27 m i jest osiągnięciem otomańskiej inżynierii. W listopadzie 1993 r., podczas wojny bałkańskiej, został zniszczony przez bośniacką artylerię. Wraz z otaczającymi budowlami odnowiono go w 2004 r. Razem ze Starym Miastem most jest świadectwem pogodzenia Wschodu z Zachodem, a także katolickich Chorwatów z prawosławnymi Serbami.

RILSKI MONASTYR

BULGARIA

📍 POŁOŻENIE:

Południowo-zachodnia Bułgaria,
120 km na południe od Sofii.
K VI, 1983

P ośrodku iglastego lasu wysokich gór masywu Riła, na wysokości 1147 m n.p.m., znajduje się monastyr założony w X w. przez pustelnika Iwana z Riły (876–946 r.) – kanonizowanego przez Kościół prawosławny. Cella i grób założyciela są miejscami świętymi i zostały przekształcone w zespół sakralny. Obecny wygląd klasztoru pochodzi z okresu bułgarskiego odrodzenia narodowego w XIX w. Kompleks jest otoczony wysokimi (24 m) i grubymi (2 m) murami, które nadają mu charakter fortecy. W centrum monastynu znajduje się cerkiew pod wezwaniem Świętej Bogurodzicy – bogato zdobiona, chętnie odwiedzana przez pielgrzymów z całej Europy, oraz baszta Chrelina z XIV w. Do budowy świątyni wykorzystano biały i czarny marmur, który nadaje obiektowi wyjątkowy charakter. Riłski Monastyr jest symbolem bułgarskiego oporu przeciwko tureckiemu okupantowi oraz świadomości narodowej.

PARK NARODOWY JEZIOR PLITWICKICH

CHORWACJA

📍 POŁOŻENIE:

Środkowa Chorwacja,
150 km od Zagrzebia.
N VII, VIII, IX, 1979, 2000

Park Narodowy Jezior Plitwickich utworzono w 1949 r. Jego teren obejmuje powierzchnię 29 685 km². Na obszarze parku znajduje się 16 jezior krasowych, usytuowanych w południowej części gór Kapela, na wysokości 503–639 m n.p.m., wchodzących w skład Gór Dynarskich. Największe jezioro – Kozjak – ma powierzchnię 80 ha i głębokość 49,5 m. Jeziora Plitwickie słyną z wyrazistych kolorów wody – od lazurowych, zielonych, szarych do błękitnych. Ich kolor zmienia się w zależności od zawartości minerałów i organizmów, a także od kąta padania promieni słonecznych. W parku można również podziwiać liczne wodospady, z najwyższym Plitwica o wysokości 78 m na czele, a także jaskinie i piękne bukowe lasy zamieszkiwane przez m.in. niedźwiedzie, wilki, sarny i rzadko spotykane gatunki ptaków.

STARE MIASTO W DUBROWNIKU

CHORWACJA

📍 POŁOŻENIE:

Południowo-wschodnia
Chorwacja, Dalmacja, nad Morzem
Adriatyckim, u podnóża Gór
Dynarskich.
K I, III, IV, 1979, 1994

Dubrownik – położony na skalistym półwyspie, nazywany perłą Adriatyku – prawdopodobnie został założony w 614 r. jako Ragusium (później włoska Raguza) przez rzymskich uciekinierów z Epidaurusu. Miasto pozostawało pod władzą Bizancjum, Wenecji i Węgier. Jego rozkwit gospodarczy i kulturalny przypadł na XV–XVII w. Mury obronne o długości 1940 m i wysokości 25 m, wzniesione w XVI w., otaczają większą część Starówki. Pomimo potężnego trzęsienia ziemi w 1667 r. przetrwały liczne renesansowe i gotyckie zabytki, m.in. późnogotycki pałac Rektorów (XV w.) oraz gotycko-renesansowy pałac Sponza wzniesiony w XVI w. Wśród zabytków barokowych wyróżnia się kościół Sv. Vlaha (1707–1715). Stare Miasto jest malowniczym labiryntem utworzonym przez wąskie i kręte uliczki wyłożone wypolerowanymi białymi kostkami wapienia.

KOTOR – REGION PRZYRODNICZY I KULTUROWO-HISTORYCZNY

CZARNOGÓRA

📍 POŁOŻENIE:

Południowo-zachodnia Czarnogóra,
50 km na południe od miasta Nikšić.
K I, II, III, IV, 1979

W południowo-zachodniej Czarnogórze, u podnóża masywu Lovćen, leży Kotor, bardzo dobrze zachowane zabytkowe miasto portowe nad Morzem Adriatyckim, usytuowane w rozległej górskiej zatoce o nazwie Boka Kotorska. Początek jego historii sięga IX w. Pierwotnie miasto było pod władzą Bizancjum, następnie Serbii, Wenecji, a także Austrii. Wśród najważniejszych zabytków należy wyróżnić romański kościół Sv. Tripuna (dawna katedra z XII–XVII w.) – największą i najpiękniejszą budowlę Kotoru, kościół Sv. Luki (XII w.) – początkowo katolicki, w XVII w. przekształcony w cerkiew, a także XVII-wieczną wieżę zegarową. Stare Miasto jest otoczone średniowiecznymi murami o długości około 4,5 km i maksymalnej wysokości 20 m. Zabytki reprezentują różne style architektoniczne, m.in. romański, gotycki, renesansowy i barokowy. W 1979 r. w wyniku trzęsienia ziemi miasto uległo zniszczeniu, ale w większości zostało odbudowane.

HISTORYCZNE CENTRUM MIASTA ČESKÝ KRUMLOV

CZECHY

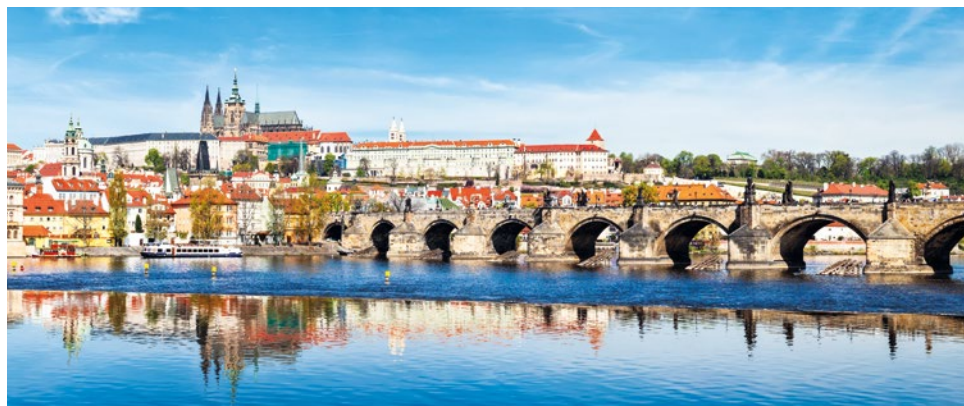
📍 POŁOŻENIE:

Południowe Czechy,
180 km na południe od Pragi.
K IV, 1992

Český Krumlov na liście turystycznych hitów naszych południowych sąsiadów zajmuje miejsce drugie, tuż po Pradze. Na skale wyrastającej nad starówką pyszni się dumnie drugi pod względem wielkości czeski zamek. Dzieje miasta sięgają XIII w., kiedy u stóp warowni zaczęły pojawiać się pierwsze domy. W ciągu siedmiu wieków zamek miał sześciu właścicieli, a osada u jego stóp rozwijała się niespiesznie, nie mając wielkomiejskich ambicji. Szczęśliwie los oszczędzał Český Krumlov, który z licznych dziejowych zawieruch wychodził obronną ręką. Dzięki temu dziś można wybrać się na spacer średniowiecznymi uliczkami i zaułkami albo podziwiać zabytki: bajkowe kamienice z podcieniami wokół rynku, XVI-wieczny ratusz, XIV-wieczny kościół św. Wita czy dom Kaplanka obok katedry, zbudowany na początku XVI w.

Przez kilka miesięcy w mieście mieszkał Egon Schiele – najwybitniejszy obok Klimta przedstawiciel secesji (stąd pochodziła jego matka). Powstałe tu dzieła można oglądać w poświęconym artyście muzeum. Na zamku koniecznie trzeba obejrzeć piękną salę balową, a także ogrody.

HISTORYCZNE CENTRUM PRAGI

CZECHY

Najpiękniejsze miasto Europy od lat niezmiennie zachwyci i rozkochuje w sobie kolejne pokolenia. Sercem Złotej Pragi jest Stare Miasto, a najważniejszym na nim miejscem – Staromiejski Rynek. Prowadzi do niego ul. Celetná – ulubione miejsce spacerów prażan. Najstynniejszą atrakcją rynku jest ratusz z niezwykle XV-wiecznym zegarem astro-nomicznym Orloj, który co godzinę oferuje niezwykle spektakl: paradę figurek dwunastu apostołów oraz Śmierci, Próżności, Turka i Żyda.

Obowiązkowym punktem pobytu w Pradze jest romantyczna przechadzka, najlepiej o zmierzchu, po najstynniejszym moście w Czechach. XIV-wieczny most Karola to dziś przede wszystkim deptak, na którym się odpoczywa, spotyka z przyjaciółmi i romansuje. W pobliżu kryje się wyspa Kampa – urokliwy zakątek, którego czar doceniają nie tylko zakochani. Będąc w Pradze, koniecznie trzeba zobaczyć niezwykle Złotą Uliczkę, na której dawniej mieszkali alchemicy, a następnie wybrać się na spacer śladami tajemniczych praskich legend, na przykład tej o olbrzymie Golemie, którego duch nadal unosi się nad nastrojowym żydowskim Josefovem. Warto też wybrać się na spacer śladami Fraza Kafki i oczywiście dzielnego wojaka Szwejka.

📍 POŁOŻENIE:

Środkowe Czechy, 300 km
na północny zachód od Wiednia.
K II, IV, VI, 1992, 2012

KUTNÁ HORA – STARE MIASTO I KATEDRA MARIACKA

CZECHY

📍 POŁOŻENIE:

Środkowe Czechy, nad rzeką Vrchlice, 65 km na wschód od Pragi.
K II, IV, 1995

Kutná Hora, od XIV do XVIII w. drugie po Pradze miasto Czech, wzbogaciła się na srebrze. Kiedy w XVIII w. cenny kruszec się skończył, a kopalnie opustoszały, bańka dobrobytu pękła. Po czasach świetności pozostał jednak trwały ślad – zabytkowa starówka i przedmieście Sedlec. Zachwycający kościół św. Barbary, patronki górników, został ufundowany przez pracowników kopalni. Budowę rozpoczęto pod koniec XIV w., a zakończono 500 lat później. To jeden z najciekawszych przykładów gotyku w Europie. Disnejowskiego charakteru nadają mu liczne przypory, pinakle, sterczyny i gargulce. Całości kompozycji dopełniają trzy kopuły. Pięcionawowe wnętrze jest wysokie – w najwyższym punkcie nawy głównej osiąga 30 m – i przestronne, a ornamenty na sklepieniach wyszły spod ręki prawdziwego mistrza. Neogotycki ołtarz główny wykonano na przełomie XIX i XX w.

Na malowniczej starówce co krok natrafia się na uroczne pamiątki przeszłości: kościół św. Jakuba z przełomu XIV i XV w., Włoski Dwór z XIII w., XV-wieczną kamienną fontannę na Rejskovom náměstí, dům U Marmorů przy ulicy Šultysovej czy XV-wieczny Kamenný dům przy ul. Radnickiej.

SANKTUARIUM PIELGRZYMKOWE ŚW. JANA NEPOMUCENA ZELENÁ HORA

CZECHY

📍 POŁOŻENIE:

Wschodnie Czechy, Morawy, 150 km
na południowy wschód od Pragi.
K IV, 1994

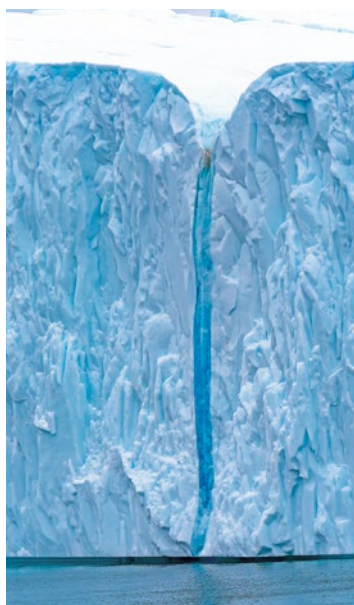
Na wzgórzu Zelená Hora na Morawach, w mieście Zdziar nad Sazawą, wznosi się kościół pielgrzymkowy zbudowany ku czci św. Jana Nepomucena.

Gotycko-barokowa budowla z początku XVIII w. to najbardziej oryginalne dzieło architekta Jana Błażeja Santiniego, w którym zostały połączone na pozór bardzo odległe style. Ten wybitny budynek charakteryzuje się motywem przewodnim w postaci liczby pięć, co miało symbolizować pięć gwiazd, które się ukazały nad głową Jana Nepomucena w chwili jego śmierci. Konstrukcja świątyni została oparta na planie pięcioramiennej gwiazdy, zaprojektowano pięć wejść i pięć ołtarzy, a ołtarz główny ozdobiono pięcioma figurami aniołów oraz pięcioma gwiazdami.

FIORD LODOWY ILULISSAT NA GRENLANDII

DANIA

📍 POŁOŻENIE:

Zachodnia Grenlandia,
nad zatoką Disko, 250 km
na północ od koła arktycznego.
N VII, VIII, 2004

M iasto Ilulissat zostało założone w 1741 r. Jego nazwa po grenlandzku oznacza górę lodową. Duńska nazwa – Jakobshavn – powstała na cześć Jakoba Severina, który w 1739 r. pokonał w bitwie morskiej cztery okręty w Qeqertarsuup Bay. Usytuowane przy fiordzie Ilulissat jest dziś ważnym portem przetadunkowym i rybackim. Do fiordu, zajmującego powierzchnię 40 240 ha, uchodzi lodowiec Sermeq Kujalleq – jeden z nielicznych, dzięki któremu pokrywa lodowa Grenlandii trafia do morza. Sermeq Kujalleq jest również zaliczany do najbardziej aktywnych, a także najszybciej przemieszczających się lodowców – 19 m na dobę. Każdego roku powiększa się o ponad 35 km³ lodu. Badania prowadzone na tym obszarze od ponad 250 lat pomogły zrozumieć m.in. przebieg zmian klimatu i procesy glaciologiczne. Krajobraz regionu to olbrzymia powierzchnia wody usiana wielkimi brytami lodu odtamanymi od lodowca (cielenie się lodowców), dryfującymi przez wiele miesięcy po całym obszarze fiordu.

HISTORYCZNE CENTRUM TALLINNA

ESTONIA

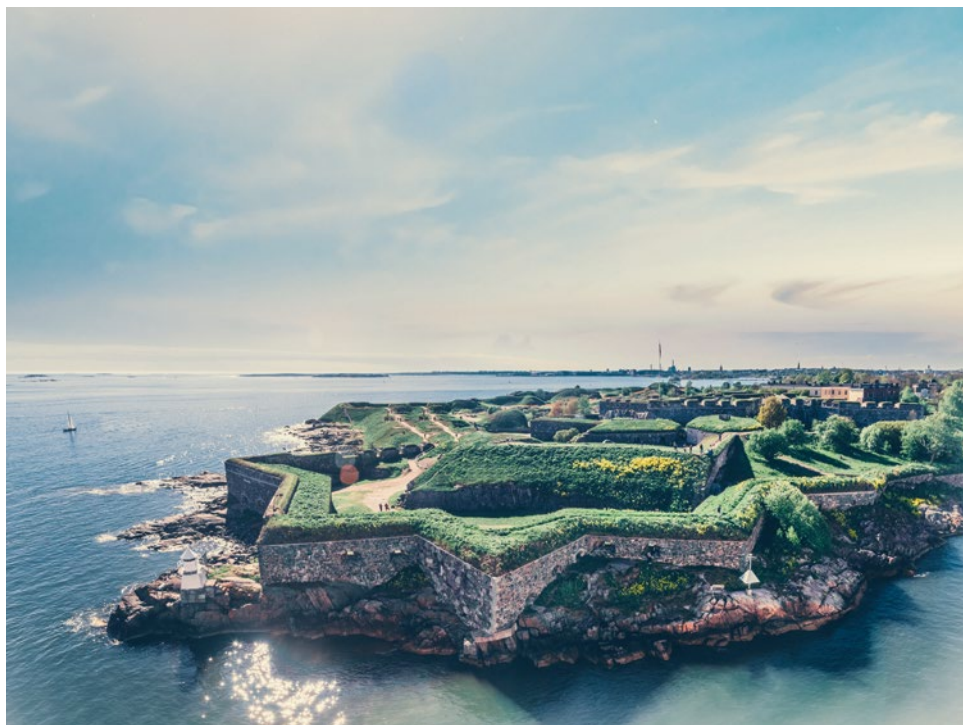

📍 POŁOŻENIE:

Północna Estonia,
80 km na południe od Helsinek,
port nad Zatoką Fińską.
K II, IV, 1997, 2008

Tallinn – wcześniej znany jako Rewel – jest stolicą i największym miastem w Estonii. Stynie z kamienic z czerwonymi dachami, baszt i wież. Jego dzieje sięgają X w., kiedy był osadą targowo-portową. Odgrywał ważną rolę w kontaktach handlowych krajów nadbałtyckich. Miasto otoczone jest potężnymi murami ze słynnymi basztami, m.in. Kiek in de Kõk z pierwszej połowy XIV w. oraz Tłusta Margarita z początku XVI w. Starówka jest dobrze zachowana, a średnio-wieczny rynek obfituje w zabytki. Wśród najciekawszych obiektów należy wymienić m.in. kościół gotycki św. Mikołaja z potężną wieżą i później dobudowanymi kaplicami, a także gotycki ratusz ze smukłą wieżą. W sali magistratu znajdują się drewniane ławy ozdobione rzeźbami (z początku XV w.). Na uwagę zasługują także gotyckie domy mieszkalne, np. zespół domów Trzy Siostry z pierwszej połowy XV w. oraz renesansowy dom Czarnogłowych (1597 r.).

TWIERDZA SUOMENLINNA

FINLANDIA

📍 POŁOŻENIE:

Półwysep i sąsiadujące wysepki nad
Zatoką Fińską.
K IV, 1991

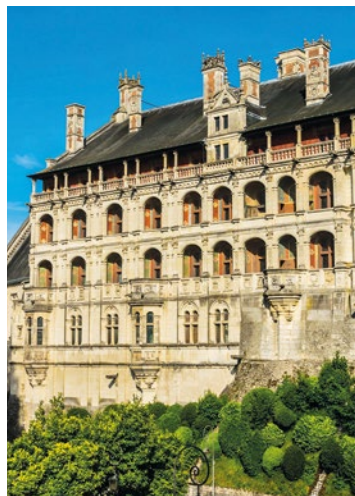
Helsinki zostały założone przez króla szwedzkiego Gustawa I Wazę nad rzeką Vantaa. W 1640 r. miasto przeniesiono na obecne miejsce.

Na przestrzeni wieków XVII–XVIII było kilkakrotnie niszczone zarówno przez najazdy rosyjskie, jak i kłeski żywiołowe. Twierdza Suomenlinna została wzniesiona na siedmiu wyspach, położonych blisko siebie niedaleko od brzegu w Zatoce Helsińskiej. Powstała w latach 1748–1772 u wejścia do portu jako obrona Helsingów przed najazdami Rosjan. Jest to zabytek architektury wojskowej i jedna z najciekawszych atrakcji turystycznych Finlandii. Obiekt składa się z nieregularnej sieci bastionów. Kształt kompleksu wynika z silnie zróżnicowanego terenu, a także skalistego podłoża. Podczas długiej historii twierdza pełniła funkcje obronne dla trzech państw – Szwecji, Rosji i Finlandii.

DOLINA LOARY POMIĘDZY SULLY-SUR-LOIRE I CHALONNES

FRANCJA

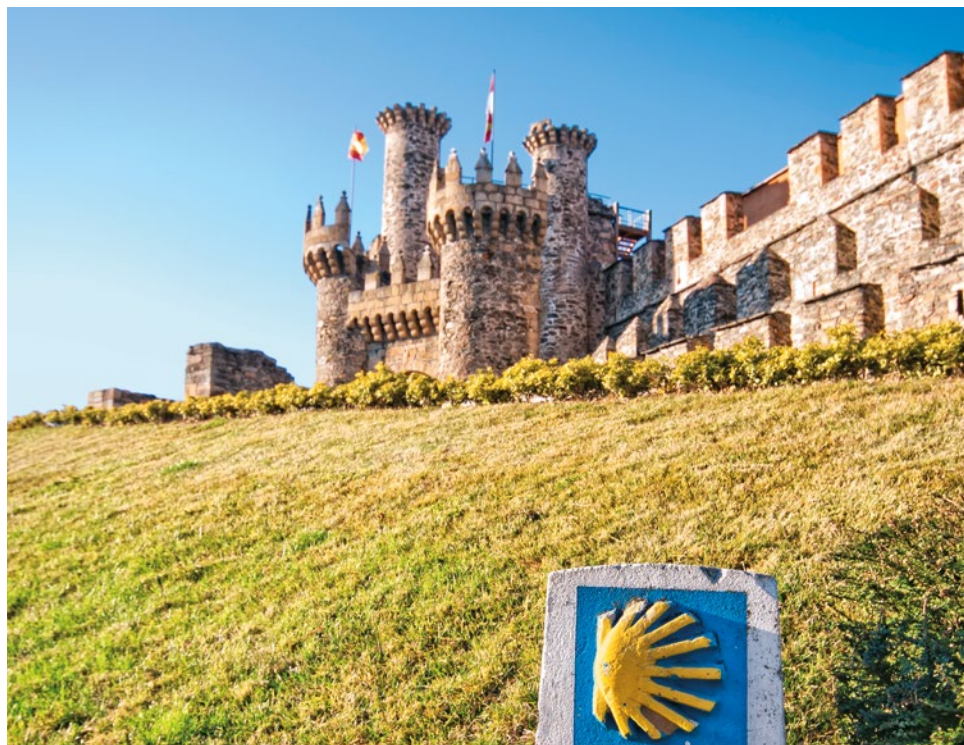
📍 POŁOŻENIE:

Północno-zachodnia Francja.
K I, II, IV, 1999, 2000

Ta historyczna kraina Francji ze stolicą w Tours jest przykładem połączenia kulturowego dziedzictwa z naturalnym krajobrazem. Na terenie doliny znajduje się ponad 300 zamków, z których większość pochodzi z okresu średniowiecza i renesansu. Prawie na całej długości dolina Loary jest przecinana groblami. W odstępach kilku kilometrów na jej brzegach usytuowane są wioski, miasteczka i miasta, które wraz z zamkami oraz terenami leśnymi i uprawnymi tworzą niezwykle malowniczy krajobraz. Obszar doliny jest słynny z powodu zażytkowych miast, m.in. Blois, Chinon, Saumur oraz Orléans, terenów uprawy winorośli znajdujących się nad Loarą, a w szczególności ze światowej sławy budowli, m.in. pałacu Château de Chambord – dołączonego do wpisu „Dolina Loary” w 2000 r.

DROGI PIELGRZYMKOWE DO SANTIAGO DE COMPOSTELA

FRANCJA

📍 POŁOŻENIE:

Region Aquitaine, Auvergne,
Basse-Normandie, Bourgogne,
Centre, Champagne-Ardenne, Ile-
de-France, Languedoc-Roussillon,
Limousin, Midi-Pyrénées, Picardie,
Poitou-Charentes, Provence-Alpes-
Côte d'Azur.
K II, IV, VI, 1998

W średniowieczu szlaki pielgrzymkowe do hiszpańskiej katedry Santiago de Compostela odrywały ważną rolę religijnej i kulturalnej wymiany. W sanktuarium znajduje się grób, który jest uznawany za miejsce pochówku apostoła – Świętego Jakuba. Historia pielgrzymowania rozpoczęła się już w IX w., ale zwłaszcza od XI w. szlak był najbardziej uczęszczaną trasą obok dróg do Rzymu i Jerozolimy. We Francji znajdują się cztery główne trasy, zaczynające się w Paryżu, Vézelay, Le Puy oraz Arles. Szlaki są oznaczone muszlą św. Jakuba – symbolem pielgrzymów – oraz strzałkami. Po drodze można podziwiać cenne zabytki, a także liczne budowle, które powstały z myślą o pielgrzymach zmierzających do Santiago de Compostela.